

Motion till riksdagen

1987/88:Sk21

av Martin Olsson och Stig Josefson (c)

med anledning av prop. 1987/88:61 om ändringar i arvs- och gåvoskattelagstiftningen med anledning av äktenskapsbalken, m. m.

Information till allmänheten om den nya familjerättsliga regleringen

De i propositionen föreslagna förändringarna i arvs- och gåvoskattelagen föreslås träda i kraft samtidigt som den nya äktenskapsbalken, dvs. den 1 januari 1988.

I anledning av proposition 1987/88:1 Äktenskapsbalk m.m. påtalade Martin Olsson (c) m. fl. i motion 1986/87:L101 vikten av en allsidig och bred information till allmänheten om regleringen i den nya äktenskapsbalken, eftersom informationsfrågorna praktiskt taget ej behandlades i propositionen. Den nya äktenskapsbalken, ändringarna i ärvdabalken liksom de i propositionen föreslagna förändringarna i arvs- och gåvoskattelagen berör nästan alla människor. De ändrade reglerna förändrar situationen för makars och sambors ekonomiska förhållanden särskilt när äktenskapet/samboförhållandet upplöses på grund av dödsfall eller av andra orsaker.

Vid behandlingen i lagutskottet av proposition 1986/87:1 med förslag till äktenskapsbalk m. m. begärde centerns – liksom moderaternas och folkpartiets – representanter att den nya lagstiftningen skulle behandlas av riksdagen först när beslut även kunde tas om ikraftträdande – och övergångsbestämmelser samt ändringar i arvsskattelagstiftningen. Detta yrkande avvisades av majoriteten, och riksdagen fattade i början av april i år beslut om äktenskapsbalk, sambolag och ändringar i arvs- och gåvoskattelagstiftningen.

Först senare under våren behandlades propositionen med förslag till ikraftträdande- och övergångsbestämmelser. Centern, moderaterna och folkpartiet yrkade då i en gemensam reservation att de nya lagarna skulle träda i kraft den 1 januari 1989 för att alla skulle få tillräcklig tid för att sätta sig in i de nya reglerna och hur dessa påverkar just deras och deras anhörigas situation och därefter eventuellt ändra eller upprätta testamenten. Även detta yrkande avvisades av majoriteten.

I början av november framlade regeringen äntligen propositionen med förslag till ändringar i arvs- och gåvobeskattelagstiftningen med anledning av den nya äktenskapsbalken m. m. Det är synnerligen anmärkningsvärt att förslaget framlagts så sent att riksdagsbeslutet kommer att kunna fattas först några veckor före ikraftträdandet. Det blir härigenom en orimligt kort tid för människor att sätta sig in i de nya reglerna.

Det borde nu stå klart för alla att det hade varit lämpligast att låta de nya familjerättsliga lagarna träda i kraft den 1 januari 1989. Eftersom dock många människor under hösten försökt hinna få rådgivning och ändrat

testamenten m. m. med hänsyn till den nya lagstiftningen är det dock inte lämpligt att nu ändra riksdagsmajoritetens fattade beslut om ikraftträdande den 1 januari 1988.

Vikten av att allmänheten får tillgång till massiva informationsinsatser i anledning av den nya lagstiftningen verifieras också från olika håll. Advokater och bankjurister har uppmärksammat att nu upprättade äktenskapsförord och inbördes testamenten i vissa fall kan vara utformade så att verkan av dokumenten ändras genom den nya lagstiftningen på ett sätt som inte varit förutsebart när handlingen upprättades. Det torde exempelvis inte vara ovanligt att inbördes testamenten har formulerats med hänsyn tagen till nu gällande lagstiftningsstadganden om bröstarvingars laglott. Om testamentet inte ändras eller återkallas kommer i dessa fall efterlevande make/makas arvsrätt att försvagas i förhållande till vad den nya regleringen anger. Syftet med merparten av nu upprättade inbördes testamenten torde vara att stärka arvsrätten för make/maka på bekostnad av bröstarvingarnas rätt.

Även av dessa skäl är det därför angeläget att regeringen skyndsamt vidtar de insatser som erfordras så att allmänheten får vetskap om den nya äktenskapslagstiftningens och arvs- och gåvoskattelagstiftningens innebörd i så god tid att envar har möjlighet vidta de åtgärder som erfordras. Detta bör ges regeringen till känna.

Grundavdragen i arvs- och gåvobeskattningen

Det skattefria grundavdraget vid gåvobeskattning har varit oförändrat 2 000 kr. sedan 1958. Hade grundavdraget uppräknats med inflationen hade det i dag varit närmare 13 000 kr. Det är inte troligt att det ger en positiv nettoeffekt för staten – efter administrativa kostnader – att ta in skatt på beloppen närmast 2 000 kr. Med hänsyn härtill finns det anledning att nu räkna upp det skattefria beloppet. Vi förordar att gränsen höjs till 5 000 kr. Den nyligen utkomna arvs- och gåvoskattekommittén har kommit till samma slutsats. Enligt vår uppfattning finns det skäl att redan nu höja detta grundavdrag.

Ändringarna i arvsreglerna innebär en starkt ställning för den efterlevande maken. Denne får arvsrätt även om gemensamma barn finns. För att denna nya arvsrätt skall få den eftersträvade effekten har de familjelagsakkunniga föreslagit att skattereglerna bör ändras så att det höjs till sådan nivå att det normalt inte utgår någon arvskatt. Med beaktande av resultaten av en bouppteckningsundersökning som de sakkunniga hade företagit stannade för att grundavdraget borde höjas till 200 000 kr. Med tanke på att denna utredning gjordes 1981 måste en motsvarande uppräknning göras med hänsyn till penningvärdeförsämringen. Om hänsyn till denna tas skulle grundavdraget höjas till 300 000 kr. Vi förordar denna höjning.

Hemställan

Mot. 1987/88

Sk21

Med stöd av ovanstående hemställer vi

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförs om särskilda informationsinsatser med anledning av den nya regleringen inom det familjerättsliga området,
2. att riksdagen beslutar fastställa grundavdraget i gåvoskatteskalan till 5 000 kr.,
3. att riksdagen beslutar att grundavdraget för efterlevande make eller sambo vid arvsbeskattning skall fastställas till 300 000 kr.

Stockholm den 24 november 1987

Martin Olsson (c)

Stig Josefson (c)